

Bankų veikla

2008 m. liepos 1 d. bankų finansinių ataskaitų duomenimis, šių metų antrąjį ketvirtį Lietuvos bankinio sektoriaus veikla, palyginti su pirmuoju ketvirčiu, gerokai suaktyvėjo, tačiau augimas buvo mažesnis nei pernai analogišku laikotarpiu.

Veikiančių šalies komercinių bankų bei užsienio bankų skyrių turtas (aktyvai), 2008 m. liepos 1 d. finansinių ataskaitų duomenimis, sudarė 86,4 mlrd. Lt ir per ketvirtį išaugo 3,9 mlrd. Lt, arba 4,7 proc. (2007 m. antrąjį ketvirtį augo 4 mlrd. Lt, arba 6,4 proc.). Klientams suteiktos paskolos, kurių suma sudarė 67,3 mlrd. Lt, per ketvirtį išaugo 4,2 mlrd. Lt, arba 6,7 proc. (2007 m. antrąjį ketvirtį augo 4,4 mlrd. Lt, arba 9,7 proc.). Šalies bankuose laikomų indėlių suma 2008 m. liepos 1 d. sudarė 40,6 mlrd. Lt ir per ketvirtį padidėjo 0,9 mlrd. Lt, arba 2,2 proc. (2007 m. antrąjį ketvirtį indėliai augo 1,1 mlrd. Lt, arba 3,2 proc.). Indėlių apimčių padidėjimą lėmė gyventojų lėšų bankuose augimas 1,1 mlrd. Lt, o privačių įmonių bankuose laikomi indėliai mažėjo antrąjį ketvirtį iš eilės – 0,4 mlrd. Lt.

Bankų sistemos kai kurių turto ir įsipareigojimų straipsnių dinamika mln. Lt

Eil. Nr.	Balansinės ataskaitos straipsnio pavadinimas	Suma 2007-07-01	Suma 2008-01-01	Suma 2008-04-01	Suma 2008-07-01	Pasikeitimas II ketvirtį, proc.	Pasikeitimas I pusmetį, proc.	Pasikeitimas per metus, proc.
1	Turtas (aktyvai)	66 795,7	80 990,3	82 488,2	86 360,2	4,7	6,6	29,3
2	Skolos vertybiniai popieriai	7 459,9	7 400,6	6 701,8	7 092,1	5,8	-4,2	-4,9
3	Klientams suteiktos paskolos	49 634,9	60 114,1	63 062,9	67 292,1	6,7	11,9	35,6
3.1	Iš jų – finansų institucijoms	3 177,1	3 367,9	3 597,1	3 844,6	6,9	14,2	21,0
3.2	Iš jų – privatioms įmonėms	25 593,2	32 032,8	33 434,2	35 287,1	5,5	10,2	37,9
3.3	Iš jų – fiziniams asmenims	18 885,9	23 722,1	25 054,9	26 814,2	7,0	13,0	42,0
3.3.1	Iš jų – būsto paskolos	13 320,1	16 651,8	17 712,0	19 034,8	7,5	14,3	42,9
4	Paskolų vertės sumažėjimas	396,6	449,6	476,2	489,0	2,7	8,8	23,3
4.1	Paskolų vertės sumažėjimas / suteiktos paskolos, proc.	0,85	0,75	0,76	0,73	-	-	-
5	Indėliai ir akredityvai	35 297,5	40 108,9	39 735,9	40 606,1	2,2	1,2	15,0
5.1	Iš jų – finansų institucijų	833,7	1 006,1	1 197,5	1 006,8	-15,9	0,1	20,8
5.2	Iš jų – privačių įmonių	10 398,4	13 145,0	11 870,7	11 507,8	-3,1	-12,5	10,7
5.3	Iš jų – fizinių asmenų	20 378,8	22 677,7	22 982,7	24 095,3	4,8	6,3	18,2
6	Akcinių nuosavybė	5 089,4	5 946,0	6 225,4	6 587,7	5,8	10,8	29,4
7	Einamųjų metų pelnas	545,0	1 156,1	337,2	649,0	-	-	-

Antrąjį ketvirtį, kaip ir ankstesniais ataskaitiniais laikotarpiais, toliau mažėjo didžiausių bankų koncentracija atskirose rinkos dalyse. O užsienio bankų skyriai tiek dėl skyrių skaičiaus augimo, tiek dėl veiklos plėtros, didino užimamas rinkos dalis – per ketvirtį jos padidėjo beveik 2 kartus. Didžiausios įtakos tam turėjo AB *Sampo* banko reorganizavimas į *Danske Bank A/S* Lietuvos filialą, kuris perėmė banko turą ir įsipareigojimus. Be to, užsienio bankų skyrių reikšmingumo bankiniame sektoriuje didėjimui įtakos turi ir labai aktyviai pastaruoju metu besiplečiantis *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius.

Bankų turtas Lietuvoje per metus padidėjo 17,9 mlrd. Lt, o turtas užsienyje augo 10 kartų mažiau – 1,7 mlrd. Lt. Per ataskaitinį ketvirtį visas bankų sistemos turto augimas teko Lietuvos rinkai, o investicijos į turą užsienyje nežymiai sumažėjo.

Jau kurį laiką indėliams bankuose augant lėčiau nei paskoloms, bankai aktyvų augimą finansuoja skolindamiesi tarpbankinėje rinkoje (daugiausia iš patronuojančių bankų ar jų grupės). Įsiskolinimas tai pačiai grupei priklausantiems bankams per metus išaugo 13,1 mlrd. Lt iki 30,1 mlrd. Lt ir sudarė 92,3 proc. tarpbankinių įsiskolinimų, arba 37,7 proc. visų įsipareigojimų.

Visas įsiskolinimas bankams ir kitoms kredito institucijoms išaugo 11,9 mlrd. Lt iki 32,6 mlrd. Lt, o šiomis lėšomis buvo finansuojama apie 60 proc. bankų turto prieaugio. Ataskaitinį ketvirtį iš bankų skolintomis lėšomis (2,9 mlrd. Lt) buvo finansuojama net 75 proc. bankų turto augimo.

Iš kitų finansavimo šaltinių ir toliau populiarus išliko daugelio bankų naudojamas skolos vertybinių popierių, paprastai susietų su tam tikrais akcijų indeksais, išleidimas, siūlomas kaip alternatyva terminuotiems indėliams. Per metus bankų išleistų skolos vertybinių popierių apimtys padidėjo 1 mlrd. Lt, arba 40 proc., o jų dalis bendroje bankų įsipareigojimų struktūroje sudarė 4,3 proc.

Bankų paskolų portfelis

2008 m. pirmąjį pusmetį bankų sistemoje toliau buvo stebimas paskolų portfelio augimo sumažėjimas. Per minėtą laikotarpį paskolų portfelis didėjo 7,2 mlrd. Lt, tai yra 0,7 mlrd. Lt mažiau nei per tą patį 2007 m. laikotarpį. Labiausiai sumažėjo fiziniams asmenims suteiktų paskolų portfelio augimas: 2008 m. pirmąjį pusmetį šių paskolų portfelis padidėjo 3,1 mlrd. Lt, t.y. 1,1 mlrd. Lt mažiau nei per tą patį laikotarpį prieš metus.

Apie mažėjančią paskolų portfelio augimo potencialą galima spręsti iš kreditavimo įsipareigojimų pokyčių: 2007 m. antrąjį ketvirtį užfiksuotas 1,2 mlrd. Lt (10,8 proc.) padidėjimas, o 2008 m. antrąjį ketvirtį šie įsipareigojimai sumažėjo 0,4 mlrd. Lt (3 proc.).

Įsiskolinimo lygį parodantis paskolų portfelio santykis su BVP Lietuvoje, palyginti su kitomis Baltijos šalimis, išliko nedidelis. 2008 m. liepos 1 d. duomenimis, Lietuvos bankų paskolų portfelis sudarė 60,9 proc. prognozuojamo 2008 m. šalies BVP, Latvijoje bankų paskolos nuo BVP buvo apie 104,7 proc., o Estijoje – apie 93,4 proc.

Būsto paskolų augimą 2008 m. turėtų pristabdyti bankų taikomi griežtesni reikalavimai skolininkams bei aktyvumo sumažėjimas nekilnojamojo turto rinkoje.

Bankų pateiktų finansinių ataskaitų duomenimis, kai kurie paskolų portfelio kokybę charakterizuojantys rodikliai turėjo blogėjimo tendenciją, tačiau paskolų vertės sumažėjimo (specialiųjų atidėjinių) ir paskolų portfelio santykis (be vertės sumažėjimo) per ketvirtį pagerėjo nuo 0,75 proc. iki 0,72 proc.

Veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymas

2008 m. antrąjį ketvirtį normatyvinis bankų sistemos likvidumo rodiklis sumažėjo 5 proc. punktais ir, 2008 m. liepos 1 d. duomenimis, siekdamas 37,8 proc. buvo beveik 8 procentiniais punktais didesnis nei Lietuvos banko nustatytą minimumą. Likvidus turtas sudarė 19 proc. bankų turto. Likvidumo rodiklio pokyčiams įtakos turėjo tam tikri likvidumo normatyvo skaičiavimo metodologiniai pasikeitimai bei gana sparčiai augę bankų einamieji įsipareigojimai ir padidėję nebalansiniai įsipareigojimai iki 1 mėn. trukmės.

2008 m. liepos 1 d. duomenimis, net 85 proc. bankų sistemos turto valdė bankai, turintys stiprias patronuojančias institucijas, todėl, esant poreikiui, jie gali tikėtis pastarųjų paramos valdant likvidumo riziką bei pritraukiant papildomų lėšų.

Per ataskaitinį ketvirtį AB *Sampo* bankui reorganizavusis į filialą, pastebimai (497,5 mln. Lt) sumažėjo bankų sistemos kapitalo bazė. Tai lėmė bankų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklio sumažėjimą 0,7 proc. punkto, kuris 2008 m. liepos 1 d. sudarė 12,02 proc.

Bankų sistemos kapitalo bazę 2008 m. liepos 1 d. sudarė 6 846 mln. Lt, iš kurios didžiausia dalis (5 471 mln. Lt) teko I lygio kapitalui. Kredito rizikai amortizuoti priskirtas kapitalas (kartu su pereinamojo laikotarpio kapitalo

poreikiu) siekė 4 108 mln. Lt, o rinkos rizikai bei operacinei rizikai amortizuoti priskirtas kapitalas sudarė atitinkamai tik 408 mln. Lt ir 204 mln. Lt.

Visi bankai vykdė Lietuvos banko nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

Akcininkų nuosavybė

Bankų akcininkų nuosavybė 2008 m. antrąjį ketvirtį išaugo 362 mln. Lt, arba 5,8 proc., ir 2008 m. liepos 1 d. siekė 6 588 mln. Lt. Akcininkų nuosavybės augimui didžiausios įtakos turėjo bankų per ketvirtį uždirbtas 312 mln. Lt pelnas bei 146 mln. Lt padidėjęs kapitalas (AB *DnB NORD* bankas išplatino naują akcijų emisiją). Ataskaitiniu laikotarpiu bankų parduoti turimo finansinio turto (vertybinių popierių) kainų kritimas neigiamai paveikė perkainavimo rezervus (sumažėjo 16,7 mln. Lt), tai atitinkamai mažino kapitalo bazę.

2008 m. antrąjį ketvirtį įstatinio kapitalo padidinimą iš vidinių išteklių įregistravo du bankai (AB Šiaulių bankas – 19,3 mln. Lt panaudojus emisinį skirtumą, AB bankas „Hansabankas“ – 276 mln. Lt konvertavus 2007 m. gautą 80 mln. eurų paskolą). Be to, 2008 m. gegužės mėn. į rinką atėjo naujas bankas AB bankas „FINASTA“ (įstatinis kapitalas 20 mln. Lt). AB Sampo bankui birželio mėn. reorganizavusis į *Danske Bank A/S* Lietuvos filialą (305 mln. Lt), bankų sistemos įstatinis kapitalas išliko praktiškai nepakitęs, t.y. išaugo tik 11 mln. Lt.

Dėl aukščiau paminėtų priežasčių, nerezidentų valdoma įstatinio kapitalo dalis 2008 m. antrąjį ketvirtį sumažėjo 27,2 mln. Lt ir 2008 m. liepos 1 d. sudarė 85,3 proc. įstatinio kapitalo. Lietuvos bankų sistemoje, kaip ir ankstesniais laikotarpiais, dominavo skandinaviškas kapitalas.

2008 m. birželio mėn. AB *DnB NORD* bankas gavo Lietuvos banko valdybos leidimą į banko II lygio kapitalą įskaityti 52 mln. Lt subordinuotą paskolą, gautą iš tiesioginio banko akcininko *Bank DnB NORD A/S*.

Pelningumas ir veiklos efektyvumas

Bankų pateiktų ataskaitų duomenimis, šių metų pirmąjį pusmetį visi šalies bankai, išskyrus neseniai veiklą pradėjusius *Balti Investeeringute Grupi Pank AS* filialą ir *MP Investment Bank hf.* filialą Baltijos šalyse, dirbo pelningai.

Bendras šalies bankų pelnas šių metų pirmąjį pusmetį siekė 649,0 mln. Lt – tai 19,1 proc. daugiau nei 2006 m. pirmąjį pusmetį, kuomet bankai uždirbo 545,0 mln. Lt. Nors bankų sistemos uždirbtas pelnas išlaikė augimo tendenciją, tačiau trys bankai uždirbo mažiau negu atitinkamu laikotarpiu praėjusiais metais.

Ryškia įtaką bankų veiklos grynojo rezultato pagerėjimui turėjo šių metų pirmojo pusmečio vienkartinio pobūdžio pajamos. Septyni bankai šių metų pirmąjį pusmetį gavo 109,1 mln. Lt dividendų iš dukterinių įmonių, o tai net 72,7 proc. daugiau negu per praėjusius metus.

Didžiausią įtaką Lietuvos bankų pelningumui darančios grynosios palūkanų pajamos šių metų pirmąjį pusmetį buvo 235,2 mln. Lt, arba 32,6 proc. didesnės palyginti su praėjusių metų pirmuoju pusmečiu. Šiais metais pastebima tendencija, kad palūkanų išlaidos auga sparčiau (77,9 proc.) palyginti su palūkanų pajamomis (56,2 proc.), ir tai yra svarbiausias veiksnys, lemiantis blogėjančius bankų pelningumo ir veiklos efektyvumo rodiklius.

Bankų operacinių ir kitų išlaidų augimo tempai yra sulėtėję. Bankų operacinės ir kitos išlaidos (684,9 mln. Lt) šių metų pirmąjį pusmetį buvo 12,3 proc. didesnės palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, o operacinės išlaidos šių metų antrąjį ketvirtį buvo didesnės tik 4,4 proc. palyginti su pirmuoju ketvirčiu. Tikėtina, kad ateityje svarbus bankų veiklos efektyvumo gerinimo veiksnys taps būtent operacinių išlaidų taupymas. Pagrindinė operacinių išlaidų dalis tenka personalo išlaikymo sąnaudoms, kurios iki šiol nuolat augo. Tačiau kartu auga ir darbuotojų efektyvumas. Šių metų pirmąjį pusmetį vienas bankų sektoriaus darbuotojas vidutiniškai uždirbo 282 tūkst. Lt pajamų, arba 26,5 proc. daugiau palyginti su praėjusių metų pirmuoju pusmečiu. Taip pat 12,1 proc. didėjo vienam darbuotojui tenkantis bankų sistemos turtas – nuo 6,9 mln. Lt iki 7,7 mln. Lt.

Veikiančių bankų pelnas

Eil. Nr.	Bankas	Einamųjų metų pelnas (mln. Lt)	
1.	AB <i>DnB NORD</i> bankas	51,4	68,6
2.	AB Ūkio bankas	50,0	50,6
3.	AB <i>SEB</i> bankas	220,4	255,5
4.	AB bankas „FINASTA“	-	0,2
5.	AB Šiaulių bankas	20,5	15,0

6.	AB bankas „Snoras“	30,6	17,7
7.	UAB Medicinos bankas	3,0	6,7
8.	AB PAREX BANKAS	-1,2	0,2
9.	AB bankas „Hansabankas“	144,0	205,8
10.	AB Sampo bankas	15,6	-
	IŠ VISO bankai:	534,3	620,3
11.	<i>Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG</i> Vilniaus skyrius	0,4	-
12.	<i>Nordea Bank Finland Plc</i> Lietuvos skyrius	9,8	14,7
13.	AS „UniCredit Bank“ Lietuvos skyrius	0,5	0,9
14.	<i>MP Investment Bank hf.</i> filialas Baltijos šalyse	-	-0,5
15.	<i>Balti Investeeringute Grupi Pank AS</i> filialas	-	-0,9
16.	<i>Allied Irish Banks, p.l.c.</i> filialas	-	1,4
17.	<i>Danske Bank A/S</i> Lietuvos filialas	-	13,1
	IŠ VISO užsienio bankų skyriai	10,8	28,7
	IŠ VISO:	545,0	649,0

Neigiamos įtakos bankų rezultatui turėjo palyginti su praėjusiu metų pirmuoju pusmečiu 39,2 proc. padidėjusios išlaidos specialiesiems atidėjiniams (39,4 mln. Lt.). Be to, bankų veiklos grynąjį rezultatą mažino mokestinės išlaidos. Šių metų pirmąjį pusmetį bankai sumokėjo 93,5 mln. Lt pelno mokesčio.

Bankų turtui ir akcininkų nuosavybei augant sparčiau už bankų gaunamą pelną, iki praėjusių metų nuosekliai gerėję bankų veiklos pelningumo rodikliai, šių metų pirmojo pusmečio duomenimis, daugelyje bankų blogėjo. Bankų sistemos nuosavybės gražos rodiklis palyginti su praėjusių metų pirmu pusmečiu sumažėjo nuo 25,5 proc. iki 19,9 proc., turto gražos rodiklis – nuo 1,75 proc. iki 1,57 proc.

Šių metų pirmąjį ketvirtį itin pastebimai sumažėjusi realioji palūkanų marža, toliau mažėjo ir antrąjį ketvirtį. Realiosios palūkanų maržos mažėjimas pastarąjį pusmetį buvo pagrindinis veiksnys, nulėmęs pelningumo rodiklių mažėjimą. Pastaruoju metu tai labiausiai veikė auganti infliacija ir dėl įtampos tarptautinėse finansų rinkose gerokai pablogėjusi likvidumo situacija ir dėl to bankams išaugusios išteklių kainos tiek skolinantis iš patronuojančių bankų, tiek tarpbankinėje rinkoje, tiek ir vidaus rinkoje pritraukiant indėlius.

LIETUVOS CENTRINĖS KREDITO UNIJOS VEIKLA

Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) turtas antrąjį ketvirtį sumažėjo 12,2 mln. Lt ir 2008 m. liepos 1 d. sudarė 121,5 mln. Lt. Antrąjį šių metų ketvirtį indėliai sumažėjo 15 mln. Lt, arba 12,9 proc. Indėlių sumažėjimą sąlygojo dėl pavasario – vasaros ūkio darbų padidėjęs ūkininkų poreikis lėšoms. Nuo šių metų kovo mėnesio pradėjo augti suteiktos paskolos kredito unijoms – LCKU narėms, tiesiogiai kredituojančioms ūkininkus, ir 2008 m. liepos 1 d. pasiekė nuo veiklos pradžios aukščiausią lygį – 68,5 mln. Lt. Paskolų portfelio kokybė išlieka gera. Nuvertėjusio turto ir paskolų, kurių periodiniai mokėjimai pradelsti daugiau negu 60 dienų, 2008 m. liepos 1 d. nebuvo.

Pirmą kartą nuo LCKU veiklos pradžios reikšmingai (1,9 mln. Lt) padidintas pajinis kapitalas, kuris 2008 m. liepos 1 d. sudarė 7,2 mln. Lt. Visas papildomas pajinis kapitalas priklauso kredito unijoms – LCKU narėms, kurių ataskaitinį ketvirtį buvo 60.

Birželio mėnesį patirtas 81 tūkst. Lt nuostolis sumažino pirmojo pusmečio LCKU veiklos pelną iki 425 tūkst. Lt, o tai yra 192 tūkst. Lt mažiau nei 2007 m. atitinkamą laikotarpį.

2008 m. antrąjį ketvirtį LCKU padėjo spręsti 2 kredito unijų trumpalaikes likvidumo problemas, teikdama paskolas iš Likvidumo palaikymo rezervo.

LCKU vykdė visus Lietuvos banko nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

Kredito unijų veikla

2008 m. liepos 1 d. iš 68 veiklos licencijas turinčių kredito unijų ataskaitas pateikė 67 kredito unijos, vienijusios daugiau kaip 89 tūkst. narių.

Kredito unijų turto ir įsipareigojimų straipsnių dinamika

Eil. Nr.	Balansinės ataskaitos straipsnio pavadinimas	Suma (tūkst. Lt)				Pasikei- timas II ketvirtį (proc.)	Pasikei- timas I pusmetį (proc.)	Pasikeitimas per metus (proc.)
		2007 07 01	2008 01 01	2008 04 01	2008 07 01			
1.	Turtas (aktyvai)	520 638,4	655 150,9	677 568,4	713 396,6	5,3	8,9	37,0
2.	VVP	12 569,4	20 701,9	14 611,0	21 545,5	47,5	4,1	71,4
3.	Suteiktos paskolos	382 746,6	455 311,7	487 041,6	535 564,5	10,0	17,6	39,9
4.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	1 471,1	1 649,2	2 722,6	3 749,6	37,7	2,3 k.	2,5 k.
5.	Indėliai	402 649,3	518 203,0	533 623,3	542 994,6	1,8	4,8	34,9
	Iš jų, kredito unijų narių ir asocijuotų narių	397 495,4	512 831,1	528 366,7	537 370,7	1,7	4,8	35,2
6.	Pajinis kapitalas	56 647,1	67 921,7	72 687,3	80 757,6	11,1	18,9	42,6
7.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	1 705,6	2 722,4	541,2	500,2	-	-	-

2008 m. antrąjį ketvirtį kredito unijų veikla toliau plėtėsi. Per šį laikotarpį:

- turtas išaugo 5,3 proc. ir 2008 m. liepos 1 d sudarė 0,83 proc. veikiančių bankų sistemos turto. Didžiausios Panevėžio kredito unijos turtas sudarė daugiau nei 74 mln. Lt, arba 10 proc. visų kredito unijų turto;
- suteiktos paskolos padidėjo 10 proc. ir sudarė 75 proc. viso turto. 2008 m. liepos 1 d. specialiuosius atidėjimus paskoloms (3,7 mln. Lt) buvo sudariusios 54 kredito unijos;
- investicijos į Vyriausybės vertybinius popierius išaugo beveik 1,5 karto;
- priimti indėliai padidėjo 1,8 proc., didžiąsą jų dalį (99 proc.) sudarė narių indėliai;
- kredito unijų pajinis kapitalas padidėjo 11,1 proc.

2008 m. pirmąjį pusmetį 46 pelningai dirbusios kredito unijos uždirbo 2,2 mln. Lt pelno, 21 nuostolingai dirbusi patyrė 1,7 mln. Lt nuostolio. Kredito unijų sistemos gautas 0,5 mln. Lt pelnas dėl padidėjusių išlaidų specialiesiems atidėjimams buvo 3,4 karto mažesnis už praėjusių metų to paties laikotarpio pelną.